

Fråga om en socialnämnd i ett ärende angående försörjningsstöd borde ha begärt att den enskilde skulle förete Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd

Bakgrund

I beslut den 1 augusti 2007 avslog Socialnämnden öster i Örebro kommun AA:s ansökan om försörjningsstöd för augusti 2007 med motiveringen att ”Utredningen har inte kunnat fullföljas för beslut då begärda handlingar (uppehållstillstånd) inte inkommit”. AA överklagade beslutet till Länsrätten i Örebro län, som den 31 oktober 2007 biföll AA:s överklagande och förordnade att han var berättigad till ”ekonomiskt bistånd enligt Örebro kommuns regler för försörjningsstöd”.

Av länsrättens dom framgick att socialnämnden i ett yttrande till länsrätten hade anfört bl.a. följande.

[– – –] Beslutsunderlaget för uppehållstillstånd behövs då det kan finnas uppgifter som kan påverka sökandens rätt till ekonomiskt bistånd. Beslutsunderlaget behövs även för att kunna styrka de uppgifter som sökanden lämnar muntligen. Av beslutsunderlaget kan framgå om sökanden har tillgångar eller make/maka/sambo i hemlandet som kan bli underhållsskyldig. [– – –]

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på Socialnämnden öster i Örebro kommun angående handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd. Klagomålen avsåg bl.a. att socialnämnden hade begärt att AA till nämnden skulle ge in Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd inklusive beslutsmotivering. Vidare begärde AA ersättning från kommunen. Till anmälan hade vissa handlingar fogats.

Utredning

Socialnämnden öster i Örebro kommun anmodades att yttra sig över vad AA hade framfört i sin anmälan till JO. I remissvaret anförde nämnden följande.

– – –

Handläggningen

AA aktualiserades inom försörjningsstöd 2007-03-28 i samband med att han 2007-04-16 skulle anlända till Örebro. Migrationsverket utbetalade dagersättning t.o.m.

2007-04-15 och AA skulle vara aktuell för försörjningsstöd därefter. I avvaktan på bokat byråbesök med tolk, utbetalades försörjningsstöd. På grund av att AA var sjuk och att han vid ett annat tillfälle inte hittade tillkommunens försörjningsstödsenhet, dröjde det till 2007-05-11 innan byråbesök tillsammans med tolk kunde genomföras. Vid detta tillfälle gick handläggare igenom hur man ansöker om försörjningsstöd och förutsättningar för att ekonomiskt bistånd kan beviljas. AA uppmanades också att lämna skriftligt beslut om uppehållstillstånd inklusive beslutsmotivering. I slutet av maj inkom från Migrationsverket beslut att AA som flykting har permanent uppehållstillstånd. Vid några tillfällen därefter har AA uppmanats att lämna den skriftliga beslutsmotiveringen för uppehållstillståndet. Handläggare har också vid byråbesök med tolk 2007-07-11 informerat AA om att rätten till bistånd kan påverkas om AA inte lämnar in denna handling.

2007-08-01 avslogs begäran om ekonomiskt bistånd för augusti med hänvisning till att utredning inte kunnat fullföljas då den begärda handlingen om uppehållstillstånd inte inkommit. Efter överklagan meddelade länsrätten dom med bifall för AA. Domen inkom till försörjningsstöd 2007-11-01. Då handläggare efter domen utredde ansökan för augusti, konstaterades att AA haft normöverskott denna period och beslut fattades därför om avslag på ansökan.

Rutinen

Försörjningsstödsenheten har haft som rutin att begära kopia på beslut och beslutsmotivering om uppehållstillstånd. Rutinen har inte varit dokumenterad men har varit praxis. Anledning till att man efterfrågat detta är att det avhandlingarna kan framgå den sökandes ekonomiska situation och andra uppgifter som kan vara av betydelse vid bedömning av behovet av försörjningsstöd. Enhetschef inom avdelningen uppger att det aldrig tidigare ifrågasatts att man begärt dessa handlingar. I detta ärende har den enskilde tydligt visat att han inte vill lämna handlingen och beslut skulle därmed ha fattats utifrån de uppgifter som fanns.

Enheten försörjningsstöd har i februari i år ändrat rutinen, så att man inte längre begär att sökande ska uppvisa beslutsmotivering eller underlag för beslutet om uppehållstillstånd. Denna ändring av rutin har implementerats i de olika arbetsgrupperna inom försörjningsstöd, genom att man informerat om ändringen vid handläggartäffar. Enhetschef kommer under oktober 2008 att följa upp att ändringen efterlevs.

Socialnämnden beklagar

Socialnämnden beklagar den oro och de bekymmer som uppstått för AA i samband med att han ansökt om försörjningsstöd inom socialförvaltning öster.

AA kommenterade remissvaret. Till yttrandet hade bl.a. vissa handlingar fogats. Han kom därefter in med ytterligare en skrivelse jämte därtill fogade handlingar.

I ett beslut den 3 juli 2009 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt (4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen [2001:453], SoL).

För att en socialnämnd ska kunna fatta beslut i anledning av en ansökan om försörjningsstöd kan nämnden behöva utföra viss utredning. En allmän utgångspunkt är att en sådan utredning inte ska vara mer omfattande än vad som krävs för att få ett korrekt och fullständigt beslutsunderlag. Utredningen ska bedrivas i samråd med den enskilde. Av 11 kap. 11 §–11 b § SoL framgår att socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter hos vissa myndigheter och att dessa myndigheter, om det finns skäl för det, har skyldighet att på eget initiativ lämna uppgifter till socialnämnden. Detta gäller även om uppgifterna omfattas av sekretess hos den andra myndigheten. Om det inte finns några bestämmelser om uppgiftsskyldighet måste den enskilde som regel lämna sitt samtycke för att socialnämnden ska få ta del av en uppgift som omfattas av sekretess.

I förevarande fall har socialnämnden begärt att AA till nämnden skulle ge in skälen till Migrationsverkets beslut om att bevilja honom uppehållstillstånd.

AA anser att detta är felaktigt eftersom uppgifter i skälen till beslutet omfattas av sekretess.

Bestämmelser om sekretess i utlänningsärenden finns i bl.a. 21 kap. 5 § första stycket och 37 kap. 1 § första–tredje styckena offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), tidigare 7 kap. 14 § sekretesslagen (1980:100). Sekretess gäller för uppgift som rör en utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar. Härutöver gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för uppgift i en anmälan eller utsaga av en enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärenden gäller sekretessen endast för uppgifter i skälen.

Med *verksamhet för kontroll över utlänningar* avses t.ex. ärenden rörande uppehållstillstånd.

Det finns således en presumtion för att Migrationsverkets skäl i ett beslut om uppehållstillstånd omfattas av sekretess. Att en uppgift är sekretessbelagd utgör i sig inte något hinder för att en socialnämnd kan begära att få ta del av uppgiften om den behövs för att kunna ta ställning till en ansökan. Det föreligger emellertid inte någon skyldighet för Migrationsverket att lämna ut uppgifter i skälen till beslut om uppehållstillstånd till socialnämnden. Som regel krävs därför den enskildes samtycke för att nämnden ska få ta del av sådana uppgifter. Om den enskilde inte

är villig att lämna ett sådant samtycke har socialnämnden att fatta ett beslut på befintligt underlag.

Socialnämnden har i sitt remissvar redogjort för de överväganden som låg bakom nämndens krav på att få ta del av Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd. Det har såvitt framkommit inte funnits anledning för nämnden att misstro de uppgifter som AA hade lämnat angående sina förhållanden. Såvitt jag kan bedöma framstår det därför som långsökt att tro att det i skälen till beslutet om uppehållstillstånd fanns uppgifter som skulle kunna ha betydelse för AA:s rätt till försörjningsstöd. Något formellt hinder för nämnden att begära att få ta del av beslutet har dock inte förelegat. JO är återhållsam med att uttala sig rörande myndigheters bedömningar i ett enskilt fall. Det finns inte skäl att här frångå den principen. Jag tar därför inte ställning till om det fanns grund för socialnämnden att begära att AA skulle ge in skälen till Migrationsverkets beslut om att bevilja honom uppehållstillstånd. Socialnämnden har i remissvaret uppgett att nämnden har haft som rutin att i förekommande fall begära in kopia av Migrationsverkets "beslut och beslutsmotivering om uppehållstillstånd". Det kan ifrågasättas om en sådan rutin är lämplig. Av remissvaret framgår att socialnämnden har ändrat denna rutin och jag anser mig därför kunna lämna saken med de gjorda uttalandena.

JO prövar inte frågor om skadestånd. AA:s begäran om ersättning prövas därför inte av mig.

Vad AA i övrigt har anfört föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.